

Alles kwijt door de
overheid

Alles kwijt door de overheid

De toeslagenaffaire, jeugdzorg en de strijd om mijn kinderen

Rosa Jacobs

© Rosa Jacobs

Uitgeverij Brave New Books

ISBN: 9789465462530

Coverontwerp: Rosa Jacobs - Canva

Coverfoto's: Privé bezit

Alle rechten voorbehouden. Behoudens de uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden veeleelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder de uitdrukkelijke, voorafgaande en schriftelijke toestemming van de auteur.

www.alleskwijtdoordeoverheid.nl

Voor Stella en Nova.

Voor de ruim 43.000 gedupeerden en de 60.000 kinderen
die dit hebben moeten meemaken
of er nog middenin zitten.

Voor de kinderen die nog altijd niet thuis zijn.

Voorwoord

Dit boek naar buiten brengen vind ik spannend, omdat ik weet wat het betekent om het echt te laten zien.

Om keuzes op papier te zetten waar nog steeds schaamte op zit. Momenten waarin ik het niet meer wist. Beslissingen die ik nam terwijl er geen ruimte meer was om na te denken, alleen om te overleven.

Er zit veel in dit verhaal. Over hoe ver het is gegaan, maar ook over situaties waarin ik dingen anders had willen doen. Ik weet dat ik handelde vanuit overleven, maar dat besef maakt het niet makkelijker om erop terug te kijken, laat staan om het te delen.

Mijn twee oudste kinderen hebben dit allemaal bewust meegemaakt en dat is misschien wel het moeilijkste om onder ogen te zien. Dat zij zijn opgegroeid in een periode waarin niets vanzelfsprekend was en ik er niet altijd kon zijn zoals ik dat had gewild, hoe hard ik ook mijn best deed.

Toch is dit een verhaal dat verteld moet worden. Omdat de toeslagenaffaire niet stopt bij de compensatie. Omdat het niet ophoudt bij het kwijtschelden van schulden of het sluiten van dossiers. Wat er is gebeurd werkt door, in hoe je naar jezelf kijkt, in hoe je anderen vertrouwt en in wat kinderen meenemen terwijl ze daar nooit voor hebben gekozen.

Dit boek is geen poging om mezelf neer te zetten als slachtoffer. Wat er is gebeurd heeft mijn leven gevormd, maar het bepaalt niet wie ik ben. Ik wil laten zien wat er

achter de cijfers schuilgaat, wat er gebeurt als systemen falen en wat dat doet met een gezin.

Misschien is dat uiteindelijk waar dit boek echt over gaat: niet alleen over wat er werd afgenomen, maar ook over wat er onderweg kapot is gegaan. Dingen die niet meer terugkomen, hoe graag je dat soms ook zou willen. En tegelijk over blijven doorgaan, niet omdat het altijd lukt, maar omdat er geen andere richting is.

Rosa

1

Nova zit in de wandelwagen en brabbelt tegen niemand in het bijzonder, misschien tegen de lucht of tegen het ritme van de wielen die zacht over de stoep rollen. Naast me huppelt Stella, in een roze tutu die ze zelf heeft uitgekozen en sindsdien bijna dagelijks draagt.

Het is zo'n dag waarop alles lijkt te kloppen. Het licht is zacht, de bomen in onze straat staan vol in beginnende knop en de gevels van de jaren dertig woningen kijken stil toe, alsof ze dit al tientallen lentes hebben zien langskomen.

Een oudere vrouw, een paar huizen verderop, stopt even en kijkt naar ons met een glimlach die iets zegt zonder woorden nodig te hebben.
“Van jullie word ik altijd zo vrolijk,” zegt ze. “Je kinderen stralen. En jullie hebben altijd zulke vrolijke kleren aan.”

Ik glimlach terug en knik. Een automatisch gebaar dat tegelijk oprecht voelt.

Nova, nog geen twee, met haar scherpe randjes en haar ontembare wil, en die lach die alles openbreekt. Stella, net vier, bedachtzaam en zacht, met een opmerkzaamheid die verder reikt dan haar leeftijd. Een meisje dat ruimte maakt voor haar zusje, soms meer dan goed voor haar is, en vragen stelt waar ik zelf nooit bij stil heb gestaan.

Een jaar eerder trouwde ik met de vader van Nova. Voor Stella is hij al sinds haar eerste jaar haar vader. Niet biologisch, maar in alles wat ertoe doet.

Dat soort vaderschap zit niet in bloed, maar in blijven. In aanwezigheid. In elke dag opnieuw kiezen om er te zijn, ook wanneer het niet vanzelf gaat.

Ik was begin twintig toen ik moeder werd. Drie weken na Stella's geboorte besloot haar biologische vader dat hij daar nog niet klaar voor was en zette hij ons op straat.

Het is een zin die nog steeds vreemd voelt, alsof hij niet bij mijn leven hoort. Maar het beeld staat vast: ik, een Maxi-Cosi, een baby die nog naar nieuw leven ruikt en verder niets, terwijl de wereld gewoon doorgaat alsof er niets gebeurt.

Mijn ouders namen ons zonder aarzeling in huis. Toen Stella zes weken oud was, werkte ik fulltime in de horeca. Niet omdat ik dat wilde, maar omdat het moest. Ik spaarde voor iets wat nog geen vorm had, behalve dat het van ons moest zijn.

Na vijf maanden vonden we een huis. Er moest veel aan gebeuren, maar het was van ons. Daar begon het leven opnieuw, zonder dat iemand het zo noemde. Alsof je gewoon doorgaat en pas later beseft hoe groot die stap eigenlijk was.

Stella was een gemakkelijk kind. Ze sliep, ze lachte, ze leek zich moeiteloos aan te passen aan alles wat ik nog aan het uitvinden was. Ik miste niets van wat ik had achtergelaten. Geen nachten uit, geen onbezorgdheid.

Mijn leven was niet kleiner geworden, alleen anders. En in die andersheid zat iets wat meteen klopte.

Een paar dagen na haar eerste verjaardag ging ik voor het eerst weer op date. Een vriendin had het geregeld, een collega van haar. Ik ging zonder verwachtingen, misschien zelfs een beetje uit plichtsgevoel tegenover mezelf. Maar het werd een avond die bleef hangen zonder dat ik precies kon aanwijzen waarom.

Daarna volgden er meer. Het klikte zonder dat we het hoefden uit te leggen.

Hij kwam bij ons thuis, eerst af en toe, dan steeds vaker, en op een gegeven moment was hij er gewoon. Zes jaar ouder, met een leven dat al steviger stond dan het mijne.

We spraken nooit af hoe Stella hem moest noemen. Op een dag deed ze het gewoon.

“Papa.”

Alsof ze een plek aanwees die er al was.

Hij glom ervan.

In de supermarkt maakten mensen opmerkingen over hoe ze op elkaar leken en wij keken elkaar dan even aan en glimlachten. Een gedeeld geheim, zonder uitleg.

Al snel praatten we over een tweede kind. Twee jaar verschil leek ons mooi. Tegelijk wisten we hoe pril alles nog was, maar de gedachte bleef hangen. We lieten de anticonceptie los, half serieus, half nieuwsgierig naar wat er zou gebeuren. Alsof we ergens al wisten dat dit de richting was.

Twee maanden later waren er twee streepjes.

De zwangerschap was zwaar. Vanaf twintig weken lag ik vooral stil terwijl het leven om me heen doorging. Maar wat daarna kwam had ik niet kunnen voorzien.

Nova huilde. Niet zomaar huilen, maar een allesoverheersend, uitpuittend huilen dat dagen en nachten in elkaar liet overlopen. Twintig uur per dag, maandenlang. Het soort geluid dat in je lijf gaat zitten en niet meer verdwijnt, zelfs niet als het eindelijk stil is.

We hielden vol, omdat er niets anders op zat. En langzaam, bijna ongemerkt, werd het beter. Zonder duidelijk moment waarop je kon zeggen dat het voorbij was. Alleen dat het er op een dag minder was dan de dag ervoor.

Daarna besloten we een huis te kopen in een grote stad. Alsof we daarmee bevestigden dat we het hadden gered. Dat we niet meer alleen aan het overleven waren, maar aan het opbouwen. Aan iets wat bleef.

En nu loop ik hier. Met een brabbelende peuter in de wagen en een meisje in een roze tutu naast me.

En iemand zegt dat we stralen.

Ik geloof haar. Niet omdat het altijd zo is geweest, maar omdat het ondanks alles zo is geworden.

Een kind
dat lacht.
De ander
die danst.

Ik voel
hoe het groeit.

Niet vanzelf.
Niet zonder.

In kleine dingen.
In gewone dagen.

Niet omdat het
altijd zo was,
maar omdat het
er toch is.

2

Mijn man werkt op een uur reizen afstand en ik werk als freelance fotograaf. Ik ben opgeleid tot leerkracht, maar dit werk geeft me de vrijheid om thuis te zijn als er iets met de meisjes is. Financieel hebben we het goed en de meisjes gaan drie dagen per week naar de kinderopvang.

Al voelt die eerste opvang vanaf het begin niet goed. Stella vindt het er niet fijn. Ze zit stil in een hoekje als ik haar ophaal, alsof ze zich kleiner maakt dan ze is.

We besluiten dat ze naar een andere opvang gaan. De eigenaresse laat me vlak voor de overstap nog weten dat de betaling van die maand niet is binnengekomen. Vreemd, denk ik, maar ik zeg dat ik erachteraan zal gaan. Door de drukte glipt het weg en vergeet ik het, omdat er op dat moment niets is dat erop wijst dat dit groter is dan een administratieve fout.

Een paar dagen voor Pasen, ik weet het nog precies, gaat mijn telefoon. De nieuwe opvang. Zonder omhaal wordt gezegd dat de meisjes niet meer mogen komen omdat de rekeningen niet zijn betaald.

Het voelt alsof het over iemand anders gaat, alsof dit niet bij ons hoort. Dit kan niet kloppen.

Ik laat de kinderopvangtoeslag rechtstreeks uitbetalen aan de opvang en onze eigen bijdrage is klein en overzichtelijk. Die betalen we altijd zelf. In mijn hoofd klopt het systeem nog, terwijl de werkelijkheid langzaam begint te verschuiven.

Ik neem contact op met de Belastingdienst, maar daar kunnen ze me weinig vertellen. Volgens hen is het geld gewoon overgemaakt, alsof daarmee alles verklaard is en er geen ruimte is voor wat ik probeer uit te leggen.

Ik hang op met meer vragen dan waarmee ik begon, maar zonder duidelijk gevoel van urgentie, alsof dit nog iets is wat op te lossen valt.

Tussen mijn man en mij loopt het al een tijd stroef en ik voel waar dat vandaan komt. Ik ben moe van het eerste zware jaar met Nova, van het huishouden dat naast mijn werk volledig op mij neerkomt omdat hij lange dagen maakt, en van het huis dat ik in elk vrij moment zelf verbouw.

Het is geen verwijt richting hem, maar het maakt wel dat ik niet de gezelligste versie van mezelf ben.

Voor hem lijkt dit financiële stuk de doorslag te geven: ik heb onze administratie niet goed bijgehouden en ons daarmee in de schulden gebracht.

Hij pakt een weekendtas en gaat.

Ik blijf achter en heb geen tijd om stil te staan. Dat is nooit mijn manier geweest. Stilstand voelt als iets waar je in vast kunt raken, dus ik ga door, omdat doorgaan het enige is wat nog houvast geeft.

Ik weet dat ik de hypotheek niet alleen kan dragen en dat maakt de volgende stap onvermijdelijk. Ik moet een andere woning zoeken, zo snel mogelijk.

Op Marktplaats zie ik een advertentie voor een klein maar knus huis dat te huur staat voor een jaar. Tijdelijk, maar genoeg om ergens opnieuw te beginnen. Ik sta nergens meer ingeschreven bij de sociale woningbouw, dus dit voelt als een kans die ik moet pakken.

De huur ligt onder de huursubsidiegrens en in mijn hoofd maak ik rekensommen die lijken te kloppen.

Ik reageer, kan de volgende dag al komen kijken en twee weken later krijg ik de sleutels in mijn hand gedrukt, sneller dan ik het kan laten bezinken.

Ondertussen is hij mijn ex. Een woord dat nog niet helemaal past, maar wel de werkelijkheid beschrijft.

Er is boosheid bij hem, maar tegelijk is er ook de gezamenlijke wens om ervoor te zorgen dat de meisjes hier zo min mogelijk van merken. We houden ons daaraan vast, alsof dat het enige is wat nog overeind staat.

Eén afspraak bij een advocaat is genoeg om alles in gang te zetten. De papieren worden opgesteld en gaan naar de rechtbank, zonder dat het voelt als een beslissing die je bewust neemt.

We spreken af dat de meisjes bij mij blijven en om het weekend naar hem gaan, terwijl hij in het koophuis blijft wonen.

Het is 2009 en de huizenmarkt is ingestort. Verkopen zou betekenen dat we met een grote restschuld achterblijven, iets wat geen van ons kan dragen. Hij

neemt het huis op zich en ik neem afstand van alles wat daarbij hoort, alsof je een stuk van je leven afsluit zonder precies te weten wat ervoor in de plaats komt.

Tot mijn eigen verrassing blijft de communicatie tussen ons goed. Rustig zelfs. Alsof we, ondanks alles, willen voorkomen dat het verder escaleert en de schade beperkt blijft tot wat al zichtbaar is.

Dat geeft me het gevoel dat er ruimte is om opnieuw te beginnen, om iets nieuws op te bouwen dat losstaat van wat er net is gebeurd.

Ik heb gezien
hoe het kantelt.

Zekerheid.
Samen.

Iemand
die gaat.

En ergens
begin ik opnieuw.

Zonder te weten
waar het eindigt.